OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
JULIANE KOKOTT
przedstawiona w dniu 19 kwietnia 2007 r. [1]

I — Wprowadzenie

1. W ramach niniejszego postępowania o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego Komisja zarzuca błędne stosowanie dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa [2] (zwanej dalej „dyrektywą ptasią") oraz dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory [3] (zwanej dalej „dyrektywą siedliskową") w związku z pracami dotyczącymi trasy narciarskiej w Parku Narodowym Stelvio sklasyfikowanym jako obszar specjalnej ochrony (zwany dalej „OSO") w rozumieniu dyrektywy ptasiej.

2. W szczególności chodzi o to, czy właściwe organy włoskie przed udzieleniem zezwolenia na to przedsięwzięcie i przed jego realizacją w sposób wystarczający zbadały skutki dla OSO, oraz o to, czy przedsięwzięcie wpłynęło niekorzystnie na OSO.

II — Ramy prawne

3. Program Natura 2000 jest zdefiniowany w art. 3 ust. 1 dyrektywy siedliskowej:

„Zostanie stworzona spójna europejska sieć ekologiczna specjalnych obszarów ochrony, pod nazwą Natura 2000. Ta sieć, złożona z terenów, na których znajdują się typy siedlisk przyrodniczych wymienione w załączniku I i siedliska gatunków wymienione w załączniku II, umożliwi zachowanie tych typów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków we właściwym stanie ochrony w ich naturalnym zasięgu lub, w stosownych przypadkach, ich odtworzenie.

Sieć Natura 2000 obejmie specjalne obszary ochrony sklasyfikowane przez państwa członkowskie zgodnie z dyrektywą 79/409/EWG".

1 — Język oryginału: niemiecki.
2 — Dz.U. L 103, str. 1.
3 — Dz.U. L 206, str. 7.

4. Artykuł 4 dyrektywy ptasiej zawiera przepisy określające, jakie tereny państwa członkowskie powinny klasyfikować jako OSO ptactwa. Również tam — w ust. 4 zdanie pierwsze — była początkowo uregulowana ochrona tych terenów:

„1. Gatunki wymienione w załączniku I podlegają specjalnym środkom ochrony dotyczącym ich naturalnego siedliska w celu zapewnienia im przetrwania oraz reprodukcji na obszarze ich występowania.

W związku z powyższym należy brać pod uwagę:

a) gatunki zagrożone wyginięciem,

b) gatunki podatne na szczególne zmiany w ich naturalnym siedlisku,

c) gatunki uznane za rzadkie z uwagi na niewielkie populacje lub ograniczone lokalne występowanie,

d) inne gatunki wymagające szczególnej uwagi ze względu na specyficzny charakter ich naturalnego siedliska.

Tendencje i wahania w poziomach populacji są uwzględniane przy dokonywaniu oceny.

Państwa członkowskie dokonują klasyfikacji przede wszystkim najbardziej odpowiednich obszarów pod względem liczby i powierzchni jako obszarów specjalnej ochrony dla zachowania tych gatunków, z uwzględnieniem wymogów ich ochrony w ramach morskiego i lądowego obszaru geograficznego, do którego niniejsza dyrektywa ma zastosowanie.

2. Państwa członkowskie podejmują podobne środki w odniesieniu do regularnie występujących gatunków wędrownych niewymienionych w załączniku I, mając na uwadze potrzebę ich ochrony w ramach morskiego i lądowego obszaru geograficznego, do którego niniejsza dyrektywa ma zastosowanie, w odniesieniu do obszarów ich wylęgu, pierzenia i zimowania oraz miejsc postoju wzdłuż ich tras migracji. W tym celu państwa członkowskie zwracają szczególną uwagę na ochronę terenów podmokłych, w szczególności tych o znaczeniu międzynarodowym.

3. […]

4. W odniesieniu do obszarów ochrony, określonych w ust. 1 i 2, państwa członkowskie podejmują właściwe kroki w celu

uniknięcia powstawania zanieczyszczenia lub pogorszenia warunków naturalnych siedlisk lub jakichkolwiek zakłóceń wpływających na ptactwo, o ile będą mieć one znaczenie w odniesieniu do celów niniejszego artykułu […]".

5. Artykuł 7 dyrektywy siedliskowej zmienił uregulowanie dotyczące ochrony OSO:

„Obowiązki wynikające z art. 6 ust. 2, 3 i 4 niniejszej dyrektywy zastępują wszelkie obowiązki wynikające z art. 4 ust. 4 zdanie pierwsze dyrektywy 79/409/EWG w odniesieniu do obszarów sklasyfikowanych zgodnie z art. 4 ust. 1 tej dyrektywy lub uznanych w podobny sposób na mocy art. 4 ust. 2, poczynając od daty wykonania niniejszej dyrektywy albo od daty klasyfikacji lub uznania przez państwo członkowskie na mocy dyrektywy 79/409/EWG, gdy ta ostatnia data jest późniejsza".

6. Przepis ten jest wyjaśniony przez motyw siódmy dyrektywy siedliskowej w następujący sposób:

„Wszelkie wyznaczone obszary, w tym obszary sklasyfikowane obecnie lub w przyszłości jako obszary specjalnej ochrony zgodnie z dyrektywą Rady 79/409/EWG […], będą musiały zostać włączone do spójnej europejskiej sieci ekologicznej".

7. Właściwe w niniejszym przypadku przepisy art. 6 ust. 2–4 dyrektywy siedliskowej stanowią, co następuje:

„2. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania w celu uniknięcia na specjalnych obszarach ochrony pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, jak również w celu uniknięcia niepokojenia gatunków, dla których zostały wyznaczone takie obszary, o ile to niepokojenie może mieć znaczenie w stosunku do celów niniejszej dyrektywy.

3. Każdy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do zagospodarowania terenu, ale które może na nie w istotny sposób oddziaływać zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, podlega odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego terenu z punktu widzenia założeń jego ochrony. W świetle wniosków wynikających z tej oceny oraz bez uszczerbku dla przepisów ust. 4 właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie dopiero po upewnieniu się, że nie

wpłynie on niekorzystnie na dany teren oraz, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa.

4. Jeśli pomimo negatywnej oceny skutków dla danego terenu oraz braku rozwiązań alternatywnych plan lub przedsięwzięcie musi jednak zostać zrealizowane z powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego, w tym interesów mających charakter społeczny lub gospodarczy, państwo członkowskie stosuje wszelkie środki kompensujące konieczne do zapewnienia ochrony ogólnej spójności Natury 2000. O przyjętych środkach kompensujących państwo członkowskie informuje Komisję.

[…]".

8. Ponadto motyw dziesiąty dyrektywy siedliskowej stanowi:

„Należy dokonać odpowiedniej oceny każdego planu lub programu mogącego mieć istotny wpływ na cele w zakresie ochrony terenu, który został wyznaczony lub też zostanie wyznaczony w przyszłości".

III — Stan faktyczny, postępowanie poprzedzające wniesienie skargi i żądania stron

9. Włochy sklasyfikowały Park Narodowy Stelvio w 1998 r.[4] jako OSO w rozumieniu dyrektywy ptasiej. Ten OSO obejmuje teren o powierzchni 59 809 hektarów i jest położony w Alpach. Jak wykazuje standardowy formularz informacyjny z listopada 1998 r. przekazany przez Włochy, obszar ten jest siedliskiem wielu gatunków ptaków określonych w załączniku I do dyrektywy ptasiej — orła przedniego *(Aquila chrysaetos)*, sokoła wędrownego *(Falco peregrinus)*, trzmielojada *(Pernis apivorus)*, jarząbka *(Bonasa bonasia)*, pardwy górskiej *(Lagopus mutus helvetica)*, cietrzewia *(Tetrao tetrix)*, głuszca *(Tetrao urogallus)* oraz dzięcioła czarnego *(Dryocopus martius)* — a także ptaków wędrownych: krogulca *(Accipiter nisus)*, myszołowa *(Buteo buteo)* i pomurnika *(Tichodroma muraria)*.

10. Kolejny standardowy formularz informacyjny z dnia 14 maja 2004 r. wymienia dodatkowe gatunki określone w załączniku I, a mianowicie: orłosępa (orłosępa brodatego) *(Gypaetus barbatus)*, kanię rudą *(Milvus milvus)*, mornela *(Charadrius morinellus)*, włochatkę *(Aegolius funereus)*, sóweczkę *(Glaucidium passerinum)*, puchacza *(Bubo*

4 — Jak wykazuje standardowy formularz informacyjny wypełniony przez organy włoskie już w 1988 r., patrz załączniki do skargi, str. 33 i 47.

bubo), dzięcioła zielonosiwego *(Picus canus)* oraz kuropatwę skalną *(Alectoris graeca saxatilis)*.

11. Komisja kwestionuje prace w obrębie OSO. Park narodowy zatwierdził te działania w dniu 14 lutego 2003 r. Chodziło o zmianę dwóch tras narciarskich oraz stworzenie związanej z tym infrastruktury. Celem było przygotowanie mistrzostw świata w narciarstwie alpejskim w 2005 r. W ramach tego projektu wycięto w lesie korytarz o szerokości 50 metrów i długości 500 metrów. Ścięto około 2500 drzew: świerków pospolitych, sosen limb i modrzewi. Miało to jednak dotyczyć jedynie obszaru około 7000 m^2, jak wykazuje przedstawiona przez Włochy analiza z 2005 r. [5].

12. Przed udzieleniem tego zezwolenia przeprowadzono dwie oceny oddziaływania na środowisko. Pierwsza pochodzi z roku 1999. Po dokonaniu zmian badanych w niej projektów Instytut Regionu Lombardii, Istituto di Ricerca per l'Ecologia e l'Economia Applicate alle aree alpine (IREALP) przedłożył we wrześniu 2002 r. kolejne badanie skutków środowiskowych zmienionego projektu. Przedmiotem tej analizy były w szczególności środki kompensujące i zmniejszające szkody w środowisku naturalnym.

5 — Załącznik do dupliki, str. 24 i 54.

13. Następnie w 2003 r., po udzieleniu spornego zezwolenia, przedłożono dwie dalsze analizy gminy Valfurva, z których jedna, z dnia 1 grudnia 2003 r., również dotyczyła rozpatrywanego odcinka trasy. Ostatecznie Włochy złożyły wraz z dupliką kolejną analizę z 2005 r.

14. Komisja dowiedziała się o tych działaniach w związku ze skargą. Uważała ona, że przy udzielaniu zezwolenia na te działania oraz ich realizacji Włochy naruszyły art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy ptasiej oraz art. 6 i 7 dyrektywy siedliskowej.

15. W wezwaniu do usunięcia uchybienia z dnia 19 grudnia 2003 r. Komisja zwróciła się do Włoch o przedstawienie uwag. Ponieważ rząd włoski nie udzielił odpowiedzi w przewidzianym terminie dwóch miesięcy, w dniu 9 lipca 2004 r. Komisja skierowała do Włoch uzasadnioną opinię, w której wyznaczyła dodatkowy termin dwóch miesięcy na spełnienie wymogów prawa wspólnotowego.

16. Rząd włoski odpowiedział w komunikatach z dnia 8 września 2004 r. oraz z dnia 15 września 2004 r. Mimo tych odpowiedzi Komisja podtrzymała swoje stanowisko i wniosła niniejszą skargę.

17. Komisja wnosi o:

stwierdzenie, że Republika Włoska uchybiła zobowiązaniom, które ciążą na niej na mocy art. 6 ust. 2–4 w związku z art. 7 dyrektywy 92/43 oraz art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy 79/409, z tego powodu, że w ramach przedsięwzięcia poszerzenia i przystosowania terenu narciarskiego Santa Caterina Valfurva (trasy nazywane „Bucaneve" i „Edelweiss") oraz budowy odpowiedniej infrastruktury narciarskiej w perspektywie mistrzostw świata w narciarstwie alpejskim w 2005 r. w obrębie obszaru specjalnej ochrony IT 2040044 Park Narodowy Stelvio:

— zezwoliła na podjęcie działań mających istotne skutki dla obszaru specjalnej ochrony IT 2040044 Park Narodowy Stelvio bez poddania owych działań odpowiedniej ocenie ich oddziaływania na ten obszar parku w świetle celów zachowania jego integralności, a w każdym razie nie przestrzegając przepisów zezwalających — w przypadku negatywnej oceny skutków środowiskowych — na realizację przedsięwzięcia jedynie wtedy, gdy brak jest innych rozwiązań alternatywnych, oraz dopiero po przyjęciu wszelkich środków kompensujących, niezbędnych do zapewnienia ochrony ogólnej spójności programu Natura 2000, jak również dopiero po powiadomieniu Komisji o tych środkach;

— nie podjęła działań zmierzających do uniknięcia pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków oraz niepokojenia gatunków, dla których ochrony został wyznaczony OSO IT 2040044 Park Narodowy Stelvio;

— nie nadała obszarowi specjalnej ochrony IT 2040044 Park Narodowy Stelvio statusu ochrony prawnej, który mógłby zagwarantować w szczególności przetrwanie i reprodukcję gatunków ptaków, o których mowa w załączniku I do dyrektywy 79/409, jak również wylęg, pierzenie i zimowanie występujących tam regularnie gatunków ptaków wędrownych niewymienionych w załączniku I;

obciążenie Republiki Włoskiej kosztami postępowania.

18. Republika Włoska nie wnosi żadnych żądań, lecz zachęca Komisję do zastanowienia się nad wycofaniem skargi.

IV — Ocena

19. Na wstępie należy sprecyzować przedmiot skargi. Komisja kwestionuje projekt poszerzenia i przystosowania terenu

narciarskiego Santa Caterina Valfurva (trasy „Bucaneve" i „Edelweiss") oraz budowy odpowiedniej infrastruktury narciarskiej w perspektywie mistrzostw świata w narciarstwie alpejskim w 2005 r.

20. Z przedstawionych analiz włoskich wynika, że w związku z tym przewidziano szereg środków, a w szczególności utworzenie stadionu narciarskiego, kolejki linowej, wyciągu krzesełkowego i schroniska, a także podjęcie prac mających na celu zmianę dwóch kończących się obok siebie tras narciarskich („Bucanave" i „Edelweiss").

21. Włochy słusznie jednak podkreślają w odpowiedzi na skargę, że Komisja opisuje właściwie wyłącznie prace mające na celu zmianę drugiej trasy („Edelweiss"), które wymagały ścięcia około 2500 drzew [6]. Komisja potwierdza to w replice, ograniczając skargę do środków objętych zezwoleniem z dnia 14 lutego 2003 r. W konsekwencji jedynie ta część projektu jest przedmiotem niniejszej skargi.

22. W odniesieniu do prac zmierzających do zmiany trasy narciarskiej Komisja przedstawia trzy zarzuty, przy czym pierwszy zarzut składa się z dwóch oddzielnych części.

23. W pierwszym zarzucie Komisja zarzuca Włochom, po pierwsze, naruszenie art. 6 ust. 3 i 4 dyrektywy siedliskowej przy udzielaniu zezwolenia na przedsięwzięcie. Artykuł 6 ust. 3 został naruszony, ponieważ udzielono zezwolenia bez dostatecznej oceny skutków przedsięwzięcia na OSO (w tym zakresie poniżej pkt A). Po drugie naruszono art. 6 ust. 4, ponieważ nie spełniono wymogów stawianych zezwoleniu w przypadku negatywnego wyniku tej oceny (w tym zakresie poniżej pkt B).

24. W drugim zarzucie Komisja zarzuca Włochom, że w związku z przedsięwzięciem naruszyły art. 6 ust. 2 dyrektywy siedliskowej. Nie podjęto bowiem wszelkich koniecznych działań w celu uniknięcia pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, jak również w celu uniknięcia niepokojenia gatunków, dla których został wyznaczony OSO (w tym zakresie poniżej pkt C).

25. Wreszcie przedmiotem trzeciego zarzutu są środki ochrony prawnej OSO wymagane na podstawie art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy ptasiej. Komisja wnioskuje z realizacji spornego przedsięwzięcia, że istniejące środki ochrony prawnej nie są wystarczające (w tym zakresie poniżej pkt D).

6 — Patrz wyżej, pkt 11.

A — *W przedmiocie art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej*

26. Zgodnie z art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do zagospodarowania terenu, ale które może na niego w istotny sposób oddziaływać, dopiero po upewnieniu się, że nie wpłynie to niekorzystnie na dany teren oraz, w stosownych przypadkach, po przeprowadzeniu konsultacji społecznych. Trybunał orzekł już, że przepis ten ustanawia zatem procedurę, która za pomocą wstępnego badania ma zapewnić, aby zgody na realizację planu lub przedsięwzięcia, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do zagospodarowania terenu, ale które może w istotny sposób na niego oddziaływać, udzielano jedynie wówczas, gdy ten plan lub przedsięwzięcie nie wpłynie niekorzystnie na dany teren [7].

27. W niniejszej sprawie strony są zgodne co do tego, że prace mające na celu zmianę trasy narciarskiej, na które udzielono zezwolenia decyzją z dnia 14 lutego 2004 r., wymagały takiego badania.

W przedmiocie wymagań stawianych ocenie oddziaływania na środowisko

28. Jak orzekł Trybunał uprzednio w tym względzie, zezwolenie na realizację planu lub przedsięwzięcia może zostać udzielone pod warunkiem, że właściwe władze krajowe uzyskają pewność, iż plan lub przedsięwzięcie nie będzie miało negatywnych skutków dla terenu, którego dotyczy. Ma to miejsce wówczas, gdy z naukowego punktu widzenia brak jest racjonalnych wątpliwości, że skutki takie nie wystąpią [8].

29. W konsekwencji ocena oddziaływania na środowisko może być podstawą zgody władz w rozumieniu art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej tylko wówczas, gdy z naukowego punktu widzenia rozwiewa wszelkie racjonalne wątpliwości, czy plan lub przedsięwzięcie nie będzie miało negatywnych skutków dla terenu, którego dotyczy.

30. Dokonanie takiej oceny oznacza w związku z tym określenie, zgodnie z najlepszą wiedzą naukową w tej dziedzinie, wszystkich aspektów planu lub przedsięwzięcia mogących osobno lub w połączeniu z innymi planami i przedsięwzięciami oddziaływać na założenia ochrony terenu [9].

31. W odniesieniu do terenów klasyfikowanych na podstawie dyrektywy siedliskowej

7 — Wyroki z dnia 7 września 2004 r. w sprawie C-127/02 Waddenvereniging i Vogelbeschermingsvereniging (Waddenzee), Zb.Orz. str. I-7405, pkt 34 i z dnia 26 października 2006 r. w sprawie C-239/04 Komisja przeciwko Portugalii (Castro Verde), Zb.Orz. str. I-10183, pkt 19.

8 — Wyrok w sprawie Waddenzee (cytowany w przypisie 7, pkt 56 i 59) oraz wyrok w sprawie Castro Verde (cytowany w przypisie 7, pkt 20).

9 — Wyrok w sprawie Waddenzee (cytowany w przypisie 7, pkt 54).

Trybunał zwrócił już uwagę na fakt, że założenia te mogą zostać ustalone, jak wynika z art. 3 i 4, a w szczególności z art. 4 ust. 4 dyrektywy siedliskowej, na podstawie znaczenia tych terenów dla zachowania lub odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, typu siedliska przyrodniczego wymienionego w załączniku I lub gatunku wymienionego w załączniku II, a także do celów spójności Natury 2000 oraz na podstawie zagrożenia degradacją lub zniszczeniem, na które narażone są te tereny [10].

32. Wprawdzie zgodnie z dyrektywą ptasią wymienione przepisy nie mają bezpośredniego zastosowania do OSO, ale zgodnie z orzecznictwem Trybunału art. 4 ust. 1 i 2 tej dyrektywy wymaga od państw członkowskich nadania OSO statusu ochrony prawnej, który może zapewnić między innymi przetrwanie i reprodukcję gatunków ptactwa, do których odnosi się załącznik I, jak również reprodukcję, pierzenie i zimowanie regularnie występujących gatunków wędrownych niewymienionych w załączniku I [11].

33. Założenia ochrony zgodnie z dyrektywą ptasią dotyczą zatem przetrwania i reprodukcji gatunków ptactwa, dla których został wyznaczony dany obszar. To, dla jakich gatunków wyznaczono obszar, wynika co do zasady ze standardowego formularza informacyjnego przekazywanego Komisji przez państwo członkowskie [12], o ile inne dokumenty, na przykład regulacje dotyczące obszaru ochrony, nie stwierdzają dalej idących założeń.

34. W niniejszej sprawie gatunki te można odczytać ze standardowego formularza informacyjnego z listopada 1998 r. przekazanego Komisji przez władze włoskie. Jako gatunki wymienione w załączniku I podaje on orła przedniego, sokoła wędrownego, trzmielojada, jarząbka, pardwę górską, cietrzewia, głuszca i dzięcioła czarnego. Ponadto podaje on ptaki wędrowne: krogulca, myszołowa i pomurnika. Krogulec i pomurnik są jednak oznaczone literą D, a więc ocenione jako nieistotne. Należy zatem przyjąć, że nie są one przedmiotem założeń ochrony.

35. W zasadzie powstaje pytanie, czy poza tym należy uwzględnić dodatkowe gatunki określone w standardowym formularzu informacyjnym przekazanym przez Włochy

10 — Wyrok w sprawie Waddenzee (cytowany w przypisie 7, pkt 54).

11 — Wyroki z dnia 18 marca 1999 r. w sprawie C-166/97 Komisja przeciwko Francji (estuarium Sekwany), Rec. str. I-1719, pkt 21, z dnia 27 lutego 2003 r. w sprawie C-415/01 Komisja przeciwko Belgii (mapy obszarów), Rec. str. I-2081, pkt 15, z dnia 6 marca 2003 r. w sprawie C-240/00 Komisja przeciwko Finlandii (obszary ochrony ptactwa), Rec. str. I-2187, pkt 16 oraz z dnia 23 marca 2006 r. w sprawie C-209/04 Komisja przeciwko Austrii (Lauteracher Ried), Zb.Orz. str. I-2755, pkt 32.

12 — Standardowy formularz informacyjny opiera się na decyzji Komisji 97/266/WE z dnia 18 grudnia 1996 r. dotyczącej formularza zawierającego informacje o terenach proponowanych jako tereny Natura 2000 (Dz.U. 1997, L 107, str. 1).

Komisji w dniu 14 maja 2004 r. Chodzi przy tym o: orłosępa brodatego, kanię rudą, mornela, włochatkę, sóweczkę, puchacza, dzięcioła zielonosiwego oraz kuropatwę skalną.

36. Z akt nie wynika jednak nic, co by przemawiało za tym, że gatunki te już rok wcześniej, w momencie udzielenia spornego zezwolenia, objęte były założeniami ochrony, które Włochy przyjęły dla tego terenu. Nie było zatem obowiązku włączać ich do oceny oddziaływania na środowisko.

37. Gatunki te nie zostały jednak przez to pozbawione ochrony. Przeciwnie, nowy standardowy formularz informacyjny jest wskazówką przemawiającą za tym, że występowały one już w momencie realizacji przedsięwzięcia na tym terenie oraz że ich populacje co do zasady również wymagały jego klasyfikacji jako obszaru ochronnego ochrony dla zachowania danych gatunków. Ponieważ jednak teren ten do dnia 14 maja 2004 r. nie został najwyraźniej sklasyfikowany jako obszar specjalnej ochrony tych gatunków, obowiązywał wobec nich przynajmniej tymczasowy system ochrony obowiązujący na terenach, które powinny być, ale nie zostały jeszcze sklasyfikowane do tego momentu, to znaczy art. 4 ust. 4 zdanie pierwsze dyrektywy ptasiej [13], który w odniesieniu do wyjątków jest bardziej rygorystyczny niż przepisy ochronne dyrektywy siedliskowej [14]. Ponieważ jednak Komisja nie podnosi odpowiedniego zarzutu, w niniejszej sprawie nie ma potrzeby badania tej kwestii.

38. W konsekwencji należy sprawdzić, czy przed udzieleniem zezwolenia z dnia 14 lutego 2003 r. ustalono wszelkie aspekty projektu, które oddzielnie lub w połączeniu z innymi planami lub projektami mogły wpływać na ochronę gatunków wymienionych w standardowym formularzu informacyjnym z 1998 r. z uwzględnieniem najlepszej wiedzy naukowej w tej dziedzinie.

W przedmiocie oceny oddziaływania na środowisko z 2000 r.

39. Rząd włoski uważa, że skutki przedsięwzięcia zostały odpowiednio ocenione

13 — Zobacz wyrok z dnia 7 grudnia 2000 r. w sprawie C-374/98 Komisja przeciwko Francji (Basses Corbières), Rec. str. I-10799, pkt 47 i 57. W odniesieniu do typów siedlisk i gatunków, które podlegają ochronie na podstawie dyrektywy siedliskowej, ale podczas ustalania celów w zakresie ochrony nie zostały odpowiednio uwzględnione, powstaje pytanie, czy należałoby objąć proponowane obszary tymczasowym systemem ochrony; zobacz w tym zakresie wyroki z dnia 13 stycznia 2005 r. w sprawie C-117/03 Dragaggi i in., Zb.Orz. str. I-167, pkt 26, oraz z dnia 14 września 2006 r. w sprawie C-244/05 Bund Naturschutz in Bayern i in., Zb.Orz. str. I-8445, pkt 35. W obu sprawach naruszenie przepisu w sprawie ochrony obszaru wymaga wykazania istnienia dóbr podlegających ochronie oraz szkodliwego wpływu tego naruszenia, podczas gdy zgodnie z zakresem stosowania art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej dla powstania obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko wystarcza jedynie wykazanie możliwości naruszenia założeń ochrony.

14 — Wyrok w sprawie Basses Corbières (cytowany w przypisie 13, pkt 50 i nast.).

jeszcze przed stwierdzeniem oddziaływania na środowisko w 2000 r. Jako dowód przedłożył załącznik do tej decyzji [15]. W sposób wyraźny chodzi w nim o podsumowanie i ocenę właściwych badań naukowych w sprawie oddziaływania na środowisko.

40. Opisowi i badaniu podlega szereg przedsięwzięć, które jednak, z wyjątkiem zmian trasy narciarskiej, nie są przedmiotem niniejszego postępowania. Zmiany trasy narciarskiej są pobieżnie opisane na str. 12.

41. Skutki wszystkich ocenionych przedsięwzięć w zakresie fauny, wegetacji, flory i ekosystemów są omawiane wspólnie na str. 27–29. Wynika z nich, iż właściwa instytucja wychodzi z założenia, że nie nastąpią ani istotne zmiany siedlisk przyrodniczych występujących tam gatunków zwierząt, ani zasadnicze zmiany w zakresie dostępności żywności i miejsc schronienia dla małych ptaków i ssaków.

42. Jak słusznie podkreśla Komisja, autorzy dokumentu w tym zakresie zarzucają poważne błędy w tych badaniach. Ogólnie rzecz biorąc, prawie wcale nie uwzględniono skutków. Właściwe prace opisano w sposób niepełny. Badaniami nie objęto wszystkich istotnych gatunków. Dotyczy to w szczególności pardwy górskiej, której miejsca rozrodu i gniazdowania nie zostały ustalone. Również w pozostałym zakresie dane dotyczące fauny są niskiej jakości. I tak wymienia się niewystępującego już na tym terenie głuszczca, natomiast nie wspomina się o myszołowie, dzięciole czarnym, krogulcu i puchaczu.

43. Ponadto na str. 38 dokumentu stwierdza się, że zmiany trasy narciarskiej nie powinny być realizowane w ramach korytarza o szerokości przekraczającej 40 metrów. Szerokość korytarza należy raczej ograniczyć do 20 metrów. Tego ograniczenia nie wzięto pod uwagę podczas późniejszej realizacji przedsięwzięcia. Na str. 40 znajduje się ponadto wezwanie do dalszych badań nad ptactwem, w szczególności w związku z wyrębem lasu.

44. W zakresie, w jakim rząd włoski odsyła do wymienionej w źródłach dokumentu analizy biologicznej z 1994 r. oraz do innych cytowanych dokumentów, a także opinii organów będących uczestnikami postępowania, nie można stwierdzić, na ile przyczyniają się one do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Również wyraźnie wspomniana ocena rozwiązań alternatywnych w ramach dyrektywy w sprawie

15 — Załącznik 1 do odpowiedzi na skargę.

oceny oddziaływania na środowisko [16] jest istotna i może odgrywać rolę w zakresie udzielenia zezwolenia na podstawie art. 6 ust. 4 dyrektywy siedliskowej, jednak nie ma ona znaczenia dla oceny oddziaływania na środowisko.

45. Tym samym w badaniach, na podstawie których przeprowadzono w 2000 r. ocenę oddziaływania na środowisko, nie ustalono ani wszystkich aspektów przedsięwzięcia, ani ich skutków w odniesieniu do różnych gatunków ptaków podlegających ochronie. Wobec tych zastrzeżeń nie pozwalają one na przyjęcie tezy, że działania zmierzające do zmiany trasy narciarskiej nie wpływają niekorzystnie na OSO. Nie stanowią one zatem właściwej podstawy do udzielenia zezwolenia na powyższe prace zgodnie z art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej.

W przedmiocie analizy IREALP z 2002 r.

46. Projekt i jego skutki środowiskowe opisuje również analiza IREALP z 2002 r. Zajmuje się ona stosunkowo dokładnie skutkami w zakresie bilansu wodnego i geomorfologii, a także wegetacji. W odniesieniu do gatunków ptaków, dla których wyznaczono OSO, ogranicza się ona do informacji, że na badanym obszarze leśnym występuje dzięcioł czarny [17]. W związku z innym, nierozpatrywanym tu projektem częściowym wymienia się mornela wymienionego w standardowym formularzu informacyjnym z 2004 r. [18].

47. Z powyższych informacji można by wnioskować, że projekt nie dotyczy innych gatunków, a tym samym przedmiotem tej analizy były wszystkie gatunki objęte różnymi przedsięwzięciami. Założenie takie przewiduje, że konieczne było jednak przedstawienie i ocena skutków przedsięwzięcia dla populacji dzięcioła czarnego. Nic jednak nie wskazuje na to, że tak zrobiono.

48. Ponadto dalsze analizy z 2003 r. i 2005 r. przedstawiane przez Włochy, a także komunikat Włoch z 2004 r. [19] skierowany do Komisji uzasadniają wątpliwości, czy rzeczywiście badaniami objęto wszystkie istotne gatunki, których dotyczy projekt. W materiałach tych jako gatunek, którego projekt w szczególności dotyczy, wymienia się bowiem cietrzewia.

49. W konsekwencji również analiza IREALP z 2002 r. nie pozwala na przyjęcie założenia, że zmiany trasy narciarskiej nie wpływają

16 — Dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz.U. L 175, str. 40).

17 — Załączniki do skargi, str. 304.

18 — Załączniki do skargi, str. 318.

19 — Załączniki do skargi, str. 80 i nast.

niekorzystnie na OSO. Zatem nie stanowi ona również wystarczającej podstawy do udzielenia zezwolenia na wspomniane prace zgodnie z art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej.

W przedmiocie późniejszych analiz

50. Zarówno w postępowaniu poprzedzającym wniesienie skargi, jak i w postępowaniu przed Trybunałem Włochy przedłożyły kolejne dokumenty, których przedmiotem są skutki środowiskowe kwestionowanych działań. Chodzi o analizę z dnia 1 grudnia 2003 r. [20], komunikat włoskiego ministerstwa ochrony środowiska z dnia 6 sierpnia 2004 r. [21] oraz analizę z dnia 21 grudnia 2005 r. [22]. Tylko treść ostatniego dokumentu koncentruje się na wymogach stawianych ocenie oddziaływania na środowisko, ponieważ bada on znaczenie danych terenów dla odnośnych gatunków oraz ocenia pod tym względem skutki przedsięwzięcia. Ostatecznie jednak nie jest istotne, w jakim zakresie poszczególne dokumenty pod względem formalnym i pod względem treści spełniają wymogi stawiane ocenie oddziaływania na środowisko.

20 — Załączniki do skargi, str.148 i nast.
21 — Załączniki do skargi, str. 84 i nast.
22 — Załącznik do dupliki Włoch.

51. Jak bowiem podkreśla Komisja, wszystkie te dokumenty zostały sporządzone po wydaniu zezwolenia z dnia 14 lutego 2003 r., a zgodnie z art. 6 ust. 3 zdanie drugie dyrektywy siedliskowej wydanie zezwolenia następuje w świetle oceny skutków przedsięwzięcia dla danego terenu. W tym przypadku nie było to możliwe. Już choćby z tego powodu dokumenty te nie stanowią właściwej podstawy wydania zezwolenia z dnia 14 lutego 2003 r. w rozumieniu art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej.

Wstępny wniosek

52. Zezwolenia z dnia 14 lutego 2003 r. nie można było udzielić zgodnie z art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej, ponieważ na podstawie badań przeprowadzonych przez władze włoskie i przedstawionych Trybunałowi nie można było wykluczyć wszelkich uzasadnionych wątpliwości naukowych, że przedsięwzięcie nie będzie negatywnie oddziaływać na dany teren z punktu widzenia założeń jego ochrony.

B — *W przedmiocie art. 6 ust. 4 dyrektywy siedliskowej*

53. Nasuwa się jednak pytanie, czy nie można było udzielić zezwolenia na podstawie art. 6 ust. 4 dyrektywy siedliskowej. Zgodnie

z tym przepisem plan lub przedsięwzięcie może być zrealizowane pomimo negatywnej oceny skutków dla danego terenu oraz braku rozwiązań alternatywnych z powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego, w tym interesów mających charakter społeczny lub gospodarczy, o ile państwo członkowskie zastosuje wszelkie środki kompensujące konieczne do zapewnienia ochrony ogólnej spójności Natury 2000.

54. Przepis ten jest zwykle stosowany jedynie po uprzednim zbadaniu i ustaleniu skutków przedsięwzięcia zgodnie z art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej, w każdym razie o ile takie ustalenie jest możliwe z naukowego punktu widzenia. Dla stosowania art. 6 ust. 4 dyrektywy siedliskowej konieczna jest wiedza o naruszeniu założeń ochrony, ponieważ w przeciwnym razie nie ma możliwości oceny żadnej przesłanki tego przepisu o charakterze odstępstwa. Ocena nadrzędnych względów interesu publicznego wymaga analizy tego interesu oraz niekorzystnego oddziaływania na teren. To, czy istnieją rozwiązania alternatywne mające mniejszy wpływ na dany teren, również można ocenić jedynie w odniesieniu do tego niekorzystnego oddziaływania. Wreszcie podjęcie środków kompensujących wymaga wiedzy o niekorzystnym wpływie wymagającym zrównoważenia [23].

55. Ponieważ w dniu 14 lutego 2003 r. nie było odpowiednich informacji, oparcie udzielonego w tym dniu zezwolenia na art. 6 ust. 4 dyrektywy siedliskowej wydaje się na pierwszy rzut oka wykluczone.

56. Jednakże w przypadku szczególnej pilności sprawy powinna również istnieć możliwość udzielenia zezwolenia na przedsięwzięcie z uwzględnieniem nadrzędnego względu interesu publicznego, bez uprzedniego przeprowadzania czasochłonnych badań naukowych. W przeciwnym razie w przypadku bezpośrednich zagrożeń podstawowych dóbr prawnych nie byłoby na przykład możliwe podjęcie środków zmierzających do zażegnania niebezpieczeństwa, które mogłyby naruszać założenia ochrony terenów chronionych.

57. W takich sprawach w celu zastosowania art. 6 ust. 4 dyrektywy siedliskowej należy założyć maksymalną możliwą szkodę spowodowaną ingerencją i dokonać analizy, czy nadrzędne względy interesu publicznego — grożące niebezpieczeństwo — wymagają realizacji akurat tych środków ochrony, czy też można im sprostać w oparciu o inne rozwiązania alternatywne mające mniejszy wpływ na OSO, na przykład poprzez poczekanie na ocenę oddziaływania na środowisko [24]. W takiej sytuacji skutki należy rozpoznać przynajmniej a posteriori, by mieć możliwość podjęcia niezbędnych środków kompensujących.

23 — Zobacz moją opinię przedstawioną w dniu 27 października 2005 r. w sprawie C-209/04 Komisja przeciwko Austrii (Lauteracher Ried), Zb.Orz. str. I-2755, pkt 83 i nast.

24 — Patrz moja opinia przedstawiona w dniu 27 kwietnia 2006 r. w sprawie C-239/04 Komisja przeciwko Portugalii (Castro Verde), Zb.Orz. str. I-10183, pkt 46 i powołane tam orzecznictwo.

58. Nie jest w tym miejscu istotne, czy zbliżające się mistrzostwa świata w narciarstwie mogły uzasadnić rezygnację ze stosownej oceny oddziaływania na środowisko. Brakuje bowiem w szczególności jakiejkolwiek wskazówki, że w sposób wystarczający uwzględniono rozwiązania alternatywne wobec zmiany trasy narciarskiej. Obciąża to Włochy, ponieważ są one zobowiązane do przedstawienia przesłanek zastosowania odstępstwa zgodnie z art. 6 ust. 4 dyrektywy siedliskowej [25].

59. Zgodnie z tym nie można było oprzeć zezwolenia z dnia 14 lutego 2003 r. na art. 6 ust. 4 dyrektywy siedliskowej.

60. Podsumowując, należy zatem stwierdzić, że w związku z przedsięwzięciem poszerzenia i przystosowania terenu narciarskiego Santa Caterina Valfurva (trasa „Edelweiss") oraz budowy odpowiedniej infrastruktury narciarskiej w perspektywie mistrzostw świata w narciarstwie alpejskim w 2005 r. w obrębie OSO IT 2040044 Park Narodowy Stelvio Republika Włoska uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej na mocy art. 6 ust. 3 i 4 w związku z art. 7 dyrektywy siedliskowej poprzez zezwolenie na przyjęcie środków mogących wywierać istotne skutki na ten OSO bez poddania odpowiedniej ocenie wpływu owych środków na ten obszar z punktu widzenia założeń jego ochrony lub bez dostatecznego zbadania rozwiązań alternatywnych wobec tych środków.

C — W przedmiocie art. 6 ust. 2 dyrektywy siedliskowej

61. Na podstawie art. 6 ust. 2 dyrektywy siedliskowej państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania w celu uniknięcia na specjalnych obszarach ochrony pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, jak również w celu uniknięcia niepokojenia gatunków, dla których zostały wyznaczone takie obszary, o ile niepokojenie może mieć znaczenie w stosunku do celów tej dyrektywy.

62. Ten zarzut nasuwa pytanie, czy określone działania mogą naruszyć zarówno art. 6 ust. 2, jak również ust. 3 i 4 tego artykułu. W tym zakresie wykazałam już [26], że zgodnie z wyrokiem w sprawie Waddenzee ust. 2 i 3 zmierzają do uniknięcia naruszenia założeń ochrony przyjętych dla danego obszaru chronionego [27]. Jeżeli jednak udzielono pozwolenia na plan lub przedsięwzięcie zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej, to, co się tyczy

25 — Wyrok w sprawie Castro Verde (cytowany w przypisie 7, pkt 36, 39 i nast.), moja opinia w sprawie Castro Verde (cytowana w przypisie 24, pkt 41) oraz opinia w sprawie Lauteracher Ried (cytowana w przypisie 23, pkt 68).

26 — Opinia przedstawiona w dniu 14 września 2006 r. w sprawie C-418/04 Komisja przeciwko Irlandii (Lista IBA 2000), Zb.Orz. str. I-10947, pkt 173.

27 — Wyrok w sprawie Waddenzee (cytowany w przypisie 7, pkt 36).

wpływu tego planu lub przedsięwzięcia na obszar chroniony, zbędne jest jednoczesne stosowanie ogólnej normy ochrony przewidzianej w art. 6 ust. 2 [28]. Jeżeli natomiast procedury udzielania zezwolenia nie przeprowadzono w sposób prawidłowy, w związku z tym przedsięwzięciem istnieje możliwość naruszenia zarówno przepisów proceduralnych określonych w art. 6 ust. 3 i 4, jak również wymogów materialnych ochrony obszaru wynikających ze wszystkich trzech ustępów.

63. Trybunał może stwierdzić naruszenie art. 6 ust. 2 dyrektywy siedliskowej w odniesieniu do OSO tylko wówczas, jeżeli wykazano pogorszenie stanu siedlisk lub niepokojenie gatunków w rozumieniu tych przepisów. Komisja musi co do zasady przedstawić te skutki oraz udowodnić je w przypadku powstania sporu.

64. Wprawdzie w niniejszej sprawie Komisja wywodzi, że w obrębie OSO Park Narodowy Stelvio wycięto około 2500 drzew, jednak nie jest oczywiste, czy działanie to naruszyło założenia ochrony tego obszaru. Las nie może bowiem być samodzielnie przedmiotem obszaru specjalnej ochrony na podstawie art. 4 dyrektywy ptasiej, lecz jedynie w takim zakresie, w jakim ma on znaczenie jako siedlisko chronionych gatunków ptaków.

28 — Wyrok w sprawie Waddenzee (cytowany w przypisie 7, pkt 35).

65. Wskazówki dotyczące możliwego zamieszkiwania danego obszaru lasu przez chronione gatunki ptaków wynikają z europejskiego atlasu ptaków lęgowych przedstawionego we fragmentach przez Komisję [29]. Zgodnie z nim w grę wchodzi w szczególności zamieszkiwanie przez trzmielojada, pardwę górską i dzięcioła czarnego. Tego rodzaju informacje mogą skutkować niekwestionowanym w tej sprawie obowiązkiem dokonania oceny oddziaływania na środowisko. Jednak same w sobie nie wystarczają do wykazania rzeczywistej szkody.

66. Jedynym dokumentem, który zawiera szczególne informacje w sprawie zamieszkiwania spornych terenów przez chronione gatunki, jest analiza z dnia 21 listopada 2005 r., którą Włochy przedłożyły wraz z dupliką [30]. Zgodnie z tym dokumentem większość skutków przedsięwzięcia można pominąć, względnie są one bez znaczenia. Ponieważ Komisja nie sprzeciwiła się tym ustaleniom, co było możliwe w trakcie rozprawy, należy je uznać za słuszne.

67. Jednak zgodnie z tą samą analizą konieczna jest kompensata utraty potencjalnych miejsc wylęgu cietrzewia poprzez poprawę stanu siedlisk w innym miejscu [31].

29 — J. M. Hagemeijer, M. Blair, „The EBCC Atlas of European Breeding Birds" (we fragmentach) załącznik 10 do skargi.

30 — Strona 6 i nast. załącznika do dupliki.

31 — Strony 63 i 65 załącznika do repliki.

Uznanie przez Włochy konieczności kompensaty negatywnego wpływu na populację cietrzewia zmusza do wniosku, że naruszono założenia ochrony OSO Park Narodowy Stelvio w odniesieniu do tego gatunku.

68. Należy zatem stwierdzić, że w związku z przedsięwzięciem poszerzenia i przystosowania terenu narciarskiego Santa Caterina Valfurva (trasa „Edelweiss") oraz budowy odpowiedniej infrastruktury narciarskiej w perspektywie mistrzostw świata w narciarstwie alpejskim w 2005 r. w obrębie OSO IT 2040044 Park Narodowy Stelvio Republika Włoska uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej na podstawie art. 6 ust. 2 w związku z art. 7 dyrektywy siedliskowej poprzez podjęcie działań prowadzących do pogorszenia stanu siedlisk cietrzewia, a tym samym naruszających założenia ochrony OSO.

D — *W przedmiocie art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy ptasiej*

69. Przedmiotem trzeciego zarzutu są niezbędne środki ochrony prawnej OSO zgodnie z art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy ptasiej. Przepisy te zobowiązują przede wszystkim do bezspornej w tej sprawie klasyfikacji OSO [32].

70. Ponadto zgodnie z orzecznictwem Trybunału przepisy te wymagają od państw członkowskich nadania OSO statusu ochrony prawnej, który może zapewnić między innymi przetrwanie i reprodukcję gatunków ptactwa, do których odnosi się załącznik I, jak również reprodukcję, pierzenie i zimowanie regularnie występujących gatunków wędrownych niewymienionych w załączniku I [33].

71. Ponieważ zgodnie z art. 7 dyrektywy siedliskowej obowiązki wynikające między innymi z art. 6 ust. 2 tej dyrektywy, w odniesieniu do specjalnych obszarów ochrony, zastępują obowiązki wynikające z art. 4 ust. 4 zdanie pierwsze dyrektywy ptasiej, status ochrony prawnej tych obszarów musi również zapewnić uniknięcie pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, jak również niepokojenia gatunków, dla których zostały wyznaczone OSO [34].

72. Należy zatem wydać określone regulacje zapewniające wystarczającą ochronę OSO.

73. Komisja nie podnosi jednak konkretnych zarzutów przeciwko ogólnym przepisom prawnym w sprawie ochrony OSO we Włoszech lub w Lombardii ani przeciwko

32 — Wyrok z dnia 2 sierpnia 1993 r. w sprawie C-355/90 Komisja przeciwko Hiszpanii (Santoña), Rec. str. I-4221, pkt 20.

33 — Zobacz źródła cytowane w przypisie 11.

34 — Wyrok w sprawie Komisja przeciwko Belgii (mapy obszarów) (cytowany w przypisie 11, pkt 16).

szczególnym przepisom wydanym w sprawie ochrony OSO Park Narodowy Stelvio. Wnioskuje ona raczej z realizacji spornego przedsięwzięcia, że istniejące środki ochrony prawnej są niewystarczające.

74. Włochy podważają ten wniosek, wywodząc, że naruszenie obowiązków w zakresie ochrony nie dowodzi, iż regulacje prawne mające na celu zapewnienie ochrony są wadliwe. Przy tym nie uwzględniają jednak, że obowiązki wynikające z art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy ptasiej nie ograniczają się do wydania określonych regulacji. Wymagane na ich podstawie środki ochrony muszą również zapewniać praktyczną ochronę określonych terenów.

75. W niniejszej sprawie naruszono założenia ochrony OSO Park Narodowy Stelvio przynajmniej w odniesieniu do cietrzewia. Szkoda ta ilustruje, że nie podjęto wszelkich działań zmierzających do zapewnienia ochrony tego terenu.

76. Wprawdzie jest możliwe, że tereny doznają szkód, mimo że państwo członkowskie podjęło wszelkie racjonalne środki w celu ich uniknięcia; w takim przypadku szkoda nie dowodziłaby naruszenia art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy ptasiej.

77. Jednak w tej sprawie zrealizowano sporne działania na podstawie zezwolenia wydanego przez właściwe organy, przy czym nie było to zasadne w ramach odstępstwa na podstawie art. 6 ust. 4 dyrektywy siedliskowej. Zatem wnioskowanie na podstawie szkody o naruszeniu art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy ptasiej jest dopuszczalne.

78. Zgodnie z powyższym należy stwierdzić, że w związku z przedsięwzięciem poszerzenia i przystosowania terenu narciarskiego Santa Caterina Valfurva (trasa „Edelweiss") oraz budowy odpowiedniej infrastruktury narciarskiej w perspektywie mistrzostw świata w narciarstwie alpejskim w 2005 r. w obrębie OSO IT 2040044 Park Narodowy Stelvio Republika Włoska uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej na podstawie art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy siedliskowej, zezwalając na podjęcie działań prowadzących do pogorszenia stanu siedlisk cietrzewia, a tym samym naruszających założenia ochrony OSO.

V — W przedmiocie kosztów

79. Zgodnie z art. 69 § 2 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Wobec wygrania niniejszej sprawy przez Komisję w zakresie wszystkich zarzutów, kosztami postępowania należy obciążyć Włochy.

VI — Wnioski

80. Proponuję zatem Trybunałowi następujące rozstrzygnięcie:

1. Republika Włoska uchybiła zobowiązaniom, które ciążą na niej na mocy art. 6 ust. 2–4 w związku z art. 7 dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory oraz art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa w związku z przedsięwzięciem poszerzenia i przystosowania obszaru narciarskiego Santa Caterina Valfurva (trasa „Edelweiss") oraz budowy odpowiedniej infrastruktury narciarskiej w perspektywie mistrzostw świata w narciarstwie alpejskim w 2005 r. w obrębie obszaru specjalnej ochrony IT 2040044 Park Narodowy Stelvio, zezwalając na podjęcie działań:

   — które mogą wywierać istotne skutki na obszar specjalnej ochrony IT 2040044 Park Narodowy Stelvio, bez poddania owych działań odpowiedniej ocenie ich wpływu na ten obszar parku z punktu widzenia założeń jego ochrony lub bez dostatecznego zbadania rozwiązań alternatywnych,

   — które doprowadziły do pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych cietrzewia (*Tetrao tetrix*), a tym samym naruszyły założenia ochrony OSO.

2. Włochy zostają obciążone kosztami postępowania.